

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zastupování obchodní společnosti jakožto společníka a odpovědnost člena statutárního orgánu

U statutárního orgánu je již napříč praxí dobře známé, že jeho členové mají provádět vůči „své společnosti“ obchodní vedení a zastupovat ji navenek s péčí řádného hospodáře, jinak mohou být z výkonu funkce vůči společnosti odpovědní. V praxi nicméně nastávají nejasnosti ohledně způsobu zastupování společnosti statutáry a z toho plynoucí odpovědnost v případě, kdy je obchodní korporace, kterou reprezentují, společníkem či akcionářem jiné obchodní společnosti.

GLATZOVA & Co.

Pokud se jedná o výkon pravomocí statutárního orgánu, resp. jeho členů při dennodenním spravování společnosti či jejím zastupování navenek vůči třetím osobám, je zcela nesporné, že je daný reprezentant z výkonu své funkce vůči společnosti odpovědný, pokud poruší svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 159 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“) ve spojení s § 51 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“). Nejasnosti ovšem mohou nastat v případě, kdy obchodní společnost vlastní podíl či akcie v jiné společnosti. Konkrétně se jedná o stanovení způsobu, jakým společnost vykonává svá práva společníka či akcionáře, a hlavně o určení odpovědnosti daného statutára při výkonu těchto práv za společnost.

Zastupování obchodní společnosti jakožto společníka

Vzhledem k tomu, že statutární orgán formuje a vyjadřuje na venek vůli právnické osoby[1], náleží mu oprávnění „zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech“[2], patří nepochybně do jeho pravomoci mj. i výkon práv společnosti jakožto společníka či akcionáře jiné obchodní korporace.

Klíčovou otázkou ovšem bude, kdo má oprávnění za společnost vykonávat její společnická resp. akcionářská práva v případě, kdy má daný společník kolektivní statutární orgán anebo více individuálních statutárních orgánů (např. jednatele). Pokud má společnost podle zakladatelského právního jednání a příslušného zápisu v obchodním rejstříku upraveno jednání za společnost tím způsobem, že za společnost není oprávněn jednat žádný ze statutárů samostatně, nýbrž výhradně alespoň dva společně[3], musí tímto způsobem daní členové kolektivního statutárního orgánu anebo individuální statutární orgány vykonávat též práva, které společnosti plynou z vlastnictví podílů anebo akcií v jiné obchodní společnosti. Typickým příkladem může být výkon hlasovacího práva na valné hromadě, kdy daná společnost jakožto společník hlasuje pro anebo proti navrhovanému usnesení, pouze pokud hlasují shodně oba statutáři.[4] Pokud by jeden z reprezentantů společníka hlasoval pro a druhý proti, jednalo by se o zdánlivé právní jednání, ke kterému by se nepřihlíželo[5] při sčítání hlasů společníků hlasujících o daném usnesení valné hromady.[6] Existují ovšem i opačné názory reprezentované Janem Lasákem[7], který tvrdí, že společnost, jež dle stanov anebo

společenské smlouvy zastupuje více než jeden statutár, bude vykonávat za společnost její společnická, resp. akcionářská práva pouze jeden z nich, což obhajují argumentem, že u zákonné zastoupení akcionáře či společníka na valné hromadě členem jeho statutárního orgánu se jedná o shodnou situaci, jako při zastoupení akcionáře či společníka na základě plné moci, kde je dle judikatury Nejvyššího soudu ČR[8] nepřijatelné, aby bylo více zmocněnců zplnomocněno k výkonu akcionářských práv na valné hromadě. Takovéto závěry jsou neakceptovatelné. Hlasování na valné hromadě zcela naplňuje předpoklady právního jednání podle § 545 NOZ, kdy statutáři jakožto reprezentanti společným hlasováním na valné hromadě projevují navenek vůli akcionáře k vyvolání právních následků, které právní řád s takovým projevem vůle spojuje. Judikatura Nejvyššího soudu ČR[9], která vylučuje zastoupení akcionáře více zmocněnci, před 1. 1. 2014 termínem „zastoupení“ měla na mysli pouze zastoupení smluvní dle plné moci, kdy jednání statutárního orgánu bráno jako by se jednalo o jednání právnické osoby samotné, nikoliv jako jednání zástupců právnické osoby. Navíc první větu § 399 ZOK[10] „Akcionář se zúčastňuje valné hromady osobně anebo v zastoupení“ nelze interpretovat tím způsobem, že termín „v zastoupení“ se vztahuje na zákonné zastoupení právnické osoby jejím statutárním orgánem. Zákonodárce v první větě § 399 ZOK odkazoval dle mého názoru na zastoupení smluvní na základě plné moci, kdy i podle Petra Šuka[11] právnická osoba jakožto akcionář či společník jedná ve smyslu tohoto ustanovení osobně prostřednictvím svého statutárního orgánu, který vytváří a projevuje navenek vůli dané právnické osoby.

Pokud jsou oprávněni společnost podle stanov anebo společenské smlouvy zastupovat výhradně alespoň dva členové statutárního orgánu, je přípustné, aby tito statutáři v souladu s § 164 odst. 2 NOZ zmocnili k prostřednictvím plné moci jednoho z nich, aby na místo nich zastupoval společnost na konkrétní valné hromadě.

Odpovědnost vůči akcionáři

Vzhledem k výše uvedenému tedy výkon akcionářských práv, resp. práv společníka u společnosti s ručením omezeným, patří do působnosti statutárního orgánu, jakožto zastupování společnosti navenek. A proto jsou tím pádem též vázáni povinností jednat při výkonu této činnosti s péčí řádného hospodáře a odpovídat společnosti, kterou zastupují, za případné porušení.

Z povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře tedy pro statutáry společníka, resp. akcionáře vyplývá, že v tomto případě musí jednat „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí“[12]. Je povinen jednat s řádnou péčí, tedy v dobré víře zastupovat svojí společnost jakožto akcionáře či společníka na valné hromadě svědomitě, pečlivě se na každou valnou hromadu připravit a analyzovat předkládané návrhy na základě veškerých rozumně dostupných podkladů a jiných informací a současně též vždy sledovat dosažení nejlepšího možného zájmu obchodní společnosti, kterou na dané valné hromadě zastupuje. Mnohdy ale může být předmětem projednávání na valné hromadě takový návrh, u kterého je nezbytné posouzení odborníka se specifickými odbornými znalostmi, což musí daný statutár při čtení pozvánky na valnou hromadu rozeznat a povolat příslušného specialistu s potřebnými znalostmi.[13] Současně by se měl reprezentant mít při výkonu veškerých práv „své“ společnosti jakožto společníka počínat tak, aby nejen zamezoval ztrátě jejího majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale i dbát o to, aby byl její majetek rozmnožován,[14] čímž se nerozumí pouhé dosažení krátkodobého prospěchu v podobě co nejvyššího vyplaceného zisku společnosti, kde má podíl společnost, kterou statutár zastupuje. Rozumí se tím sledování dlouhodobého prospěchu společnosti tím, že bude usilovat o výplatu zisku, která je pro společnost, jejíž valné hromady se účastní, udržitelná, a vykonávání práv společníka či akcionáře takovým způsobem, aby byl sledován dlouhodobý stabilní úspěch a ekonomický růst společnosti. Pokud by ovšem reprezentant akcionáře, resp. společníka výše uvedené porušoval a poškozoval tím nejen společnost, na které má „jeho“ společnost podíl, ale i společnost, kterou jako statutár reprezentuje, mohla by se zcela obhajitelně domáhat náhrady újmy podáním proti danému jednateli společnickou[15] a proti členovi

představenstva či statutárnímu řediteli akcionářskou žalobu[16]. V případě, že by daný statutár neprokázal, že mohl při předmětném podnikatelském rozhodnutí rozumně v dobré víře předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní společnosti, kterou zastupuje, nesplnil tak test podnikatelského úsudku ve smyslu § 51 odst. 1 ZOK, byl by povinen na základě případného pravomocného soudního rozhodnutí uhradit újmu, kterou společnosti způsobil. I když by zanedbával své povinnosti, jakožto reprezentant společníka či akcionáře, účastnil se valných hromad nepřipraven, či se jich dokonce bez zplnomocnění svého zástupce neúčastnil anebo například sledoval svůj vlastní zájem, poškozoval by tím zjevně společnost, jejíž valných hromad se měl účastnit, ovšem ekonomickým neúspěchem resp. snížením ekonomické výkonnosti dané společnosti by se snižovala i její schopnost vyplácet dividendy svým společníkům a klesala by též hodnota daných podílů či akcií na trhu, což by bez pochyby znamenalo ztrátu na majetku společnosti, jež je jako právnická osoba společníkem či akcionářem jiné obchodní korporace ve smyslu již citované judikatury Nejvyššího soudu ČR.[17]

Odpovědnost vůči společnosti

Statutár akcionáře či společníka, jehož práva vykonává vůči jiné obchodní společnosti, může čelit odpovědnosti vůči „své“ společnosti, kterou zastupuje, za porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 159 odst. 1 NOZ. Existuje ovšem i riziko, že by statutár odpovídal též společnosti, jejíž valné hromady se účastní, resp. vůči které vykonává akcionářská práva „své“ společnosti. Společnost může být oprávněna vůči statutárovi svého akcionáře či společníka nárokovat náhradu škody, kterou způsobil zejména porušením zákonné povinnosti ve smyslu § 2910 NOZ.

Pokud člen statutárního orgánu vlastním zaviněním porušil při zastupování společnosti při výkonu akcionářských či společnických práv soukromoprávní anebo veřejnoprávní normu, zasáhl-li tím do absolutního práva poškozené společnosti, vůči které tato práva vykonává, zejm. způsobením majetkové újmy a prokáže-li se příčinná souvislost mezi deliktním jednáním statutára a majetkovou újmou poškozené společnosti, vzniká statutárovi deliktní odpovědnost za majetkovou újmu a poškozené společnosti nárok na náhradu škody.[18] Klíčovou otázkou zde je nikoliv existence deliktní odpovědnosti, nýbrž její rozsah, resp. omezení.

Na jedné straně existují názory reprezentované Irenou Pelikánovou[19] a kolektivem autorů tvořeným zejména Janem Dědičem a Janem Lasákem[20], které namítají neopodstatněnost deliktní odpovědnosti člena statutárního orgánu podle § 2910 NOZ, neboť takovou odpovědnost reprezentanta obchodní korporace by musela přímo založit zákonná úprava, která tak v žádném relevantním právním předpise nečiní. Opírají se převážně o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. 25 Cdo 635/2014, který vylučuje odpovědnost člena statutárního orgánu, pokud jedná v rámci působnosti statutárního orgánu, nevybočuje z podnikatelské činnosti společnosti, kterou zastupuje a sleduje-li primárně zájem společnosti. Dle tohoto judikátu NS ČR by jednal v excesu a byl by odpovědný osobně třetí osobě, které byla jeho jednáním způsobena škoda, pokud by vyloženě vybočil ze své působnosti jakožto jednatel a sledoval by svým deliktním jednáním nikoliv zájem společnosti, nýbrž zájem svůj privátní.

Na druhé straně je názorový proud vedený Petrem Čechem a Janem Flídrem[21], který tvrdí, že není třeba výslovné zákonné úpravy odpovědnosti členů statutárního orgánu obchodní korporace za škodu způsobenou při výkonu funkce třetí osobě, kdy vskutku postačí zákonná úprava uvedená v ustanoveních § 209 a násl. NOZ. Argumentují tím, že cílem § 2909 a násl. NOZ je zamezit vzniku újmy, a v případě selhání prevenční funkce poskytnout poškozenému subjektu ochranu a navrátit majetkové poměry do stavu předcházejícího deliktnímu jednání, kdy vyjmutí statutára z odpovědnosti za škodu způsobené třetí osobě, ledaže se jedná exces[22], který Nejvyšší soud ČR uvádí jako jediný

možný případ odpovědnosti statutára v tomto kontextu, by znamenalo popření výše zmíněné prevenční a reparační funkce práva na náhradu škody. Petr Čech s Janem Flídrem pokračují, že by se jednalo v porovnání se zahraničními právními řády o výjimečný přístup, že by člen statutárního orgánu nebyl přímo odpovědný za své deliktní jednání třetí osobě, jež byla takovým jednáním újma způsobena.

Domnívám se, že je vskutku možné vyvodit odpovědnost člena statutárního orgánu za škodu, kterou způsobili třetí osobě při výkonu své funkce bez toho, aniž by bylo potřeba, aby zákonodárce explicitně takovou odpovědnost zakotvil v právním předpise. Nicméně statutáři se mohou navzdory výše uvedenému ubránit nároku poškozeného na náhradu škody, pokud prokáží, že jednali ve smyslu § 52 odst. 1 ZOK s péčí, kterou „by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace“.[23]

Odpovědnost obchodní korporace jakožto akcionáře resp. společníka

Obchodní společnost, které byla způsobena újma jednáním reprezentantů jejího akcionáře či společníka, může mít nejen nárok na náhradu škody vůči osobě reprezentanta, ale i nárok vůči svému akcionáři či společníkovi vzniklý porušením principu loajality, kterým je jako společník resp. akcionář dle § 212 NOZ vázán. Konkrétně je povinen při výkonu svých práv a povinností jednat čestně a dodržovat vnitřní řád společnosti, zejména stanovy resp. společenskou smlouvu společnosti, z čehož je obecně dovozováno povinnost jednat vůči společnosti loajálně.[24] Společník či akcionář je povinen jednat tím způsobem, aby byl dosažen účel společnosti, která stanovují právní předpisy právě spolu se stanovami či společenskou smlouvou společnosti a zdržet se veškerého jednání, které by dosažení tohoto cíle mohlo zamezit.[25] V praxi to pro statutára, který vykonává akcionářská či společnická práva společnosti, kterou zastupuje, znamená, že je povinen jednat v souladu se zakladatelským právním jednáním, nejednat výhradně ve svém soukromém zájmu na úkor společnosti, nezneužívat svého podílu na hlasovacích právech, jednat v souladu s dobrými mravy a zásadami dobrého obchodního styku, nezneužívat svého postavení ovládající osoby, neuplatňovat tlak na volené orgány korporace a její zaměstnance, aby oni jednali v soukromém zájmu společníka či jiné osoby.[26]

Závěr

Veškeré obchodní korporace, která mají v jiné společnosti podíl, by si měly být vědomy, že při výkonu svých práv společníka musí být náležitě zastoupeny v souladu se svými stanovami či společenskou smlouvou, tedy stejným způsobem, jako by jednaly navenek vůči svým obchodním partnerům, jinak jim může hrozit, že bude výkon jejich práv postižen zdánlivostí podle § 551 a násl. NOZ. Statutáři, kteří za ně vykonávají jejich práva a povinnosti vyplývající z podílů, třeba upozornit, že i při výkonu této působnosti patřící do výkonu jejich funkce mohou být odpovědní za porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře podle § 159 odst. 1 NOZ vůči společnosti, kterou zastupují, ale zároveň budou též vystaveni riziku odpovědnosti za škodu, kterou způsobili třetí osobě, tedy i společnosti, vůči které zastupují „svojí“ společnost jakožto společníka, při výkonu funkce, ledaže prokáží, že jednali s péčí, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v jejím postavení.

Mgr. Pavol Černý

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Bejček, J. Obchodní právo, Vyd. 1, Praha : C.H.Beck, 2012, s. 91,

[2] § 164 odst. 1 NOZ,

[3] Srovnat s § 164 odst. 2 NOZ: „Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právníckou osobu zastupují, činí tak každý člen samostatně. Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové statutárního orgánu jednali společně, může člen právníckou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.“,

[4] Obdobně též Šuk, P. in Štenglová, I.; Havel, B.; Cíleček, F.; Kuhn, F.; Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích, Komentář., 2. Vydání, Praha : C. H. Beck, 2017, s. 680 – 682,

[5] Viz § 553 a násl. NOZ,

[6] Op. cit. sub 4,

[7] Lasák, J. et Filip, V. in Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl, Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1766,

[8] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002,

[9] Op. cit. sub. 9,

[10] Shodně též úprava pro společnost s ručením omezeným upravená v § 168 ZOK,

[11] Šuk, P. in Štenglová, I.; Havel, B.; Cíleček, F.; Kuhn, F.; Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích, Komentář., 2. Vydání, Praha : C. H. Beck, 2017, s. 681,

[12] § 159 odst. 1 NOZ,

[13] Obdobně též Černá, S., Obchodní Právo, Vyd. 1, Praha : ASPI, 2006, s. 244,

[14] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007,

[15] § 157 a násl. ZOK,

[16] § 371 a násl. ZOK,

[17] Op. cit. sub. 14,

[18] § 2910 NOZ: „Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“

[19] Pelikánová, I., Obchodní právo, 5. díl., Praha : Wolters Kluwer, 2012, s. 69 – 70,

[20] Dědič, J.; Lasák, J.; Kříž, J. a kol. Judikatura k rekonstrukci. Obchodní společnosti, Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 55 – 56,

[21] Čech, P., Flídr, J. Odpovědnost člena statutárního orgánu za škodu způsobenou při výkonu funkce třetí osobě, Soukromé právo, 6/2017, s. 2 – 12,

[22] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. 25 Cdo 635/2014,

[23] Neaplikoval by se v tomto případě § 2912 odst. 1 NOZ, neboť se zde jedná o profesionála, u něhož právní řád předpokládá při jeho jednání úroveň péče, která je vyšší, než průměrná osoba v soukromém styku,

[24] Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 651,

[25] Tamtéž,

[26] Tamtéž.

Další články:

- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)